

Modrá Lanovka

~ ČASOPIS O TATRÁCH ~

číslo 1. Leto 2023

Tatry očarili horských
vodcov zo sveta - str. 6

Tatranec zakladal
slovenské barmanstvo - str. 8

Tatranské divadlo nás v lete
zabaví novou komédiou - str. 10

Ako sa začínal príbeh
Norwayshopu? - str. 14

Malý princ prichádza
z Islandu pod Gerlach - str. 13

Poliaci postavili nový chodník
na Gubaťóvku - str. 12

MORSKÉ DOBRODRUŽSTVO PRICHÁDZA K NÁM DO HÔR

Tatranec
Fero Mrázik
opisuje tajomstvá
kitingu v kopcoch

Hovorí, že hlavu mu tak dobre vyčistí máločo. Fyzicky dá zabrať a dokonca cibrí zručnosti, ktoré využije i v bežnom živote. Čo je to za zázrak?

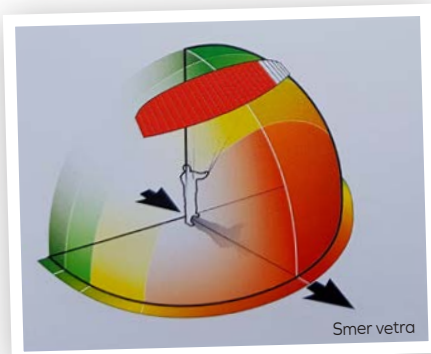
Horský sprievodca a náčelník Tatranskej horskej služby Fero Mrázik rozpráva o kitingu. Presnejšie, o jeho horskej verzii. V lete na trávnatých lúkach a v zime na lyžiach.

Mnohí z nás kiting poznajú z vody. Nadšencov zavesených na akýchsi „šarkanoch“ brázdíť vlny bežne vidíme od Kodane, cez Širavu po Tenerife. Preto myšlienku, že by to mohla byť i pekná horská zábava, si niektorí ťažšie predstavia. A predsa. Fero pútavo rozpráva, ako našiel práve v kitingu tu doma v Tatrách fascinujúce dobrodružstvo.

Čo všetko už Fero s kitom zažil a na čo sa ešte chystá? Čo sa treba naučiť a načo dávať pozor? Môžu „kitovať“ i deti? To je len ukážka tém, do ktorých nás Fero zasuval.

Naštartovala ho Zuzana

Prvýkrát Fero videl kitera na lyžiach v zahraničí. Manželke Zuzane spomenul, že ho to celkom zaujalo. Možno by na to už aj zabudol, keby...

Veterné okno. Zelená označuje zónu so slabšou silou vetra, červená s najsilnejšou.

mu Zuzana neskôr na narodeniny nekúpila celú kitovú súpravu.

„Vycítila, že to bude niečo pre mňa. Hoci si týmto darčekom privodila aj občasnú obavu, lebo predsa ide o trochu rizikový šport,“ smeje sa Fero. Ako horský záchranár jej ale sľúbil, že bezpečnosť bude vždy prvoradá.

Od geometrie cez meteo

V tom čase takzvaný „land“ a „snow“ kiting (v lete na trávach, v zime na snehu) bol u nás ešte v plienkach. Fero sa tak začal učiť, ako na to, sám. Vedieť treba toho pritom celkom dosť. Od meteorológie, cez geometriu, fyziku, citu pre topológiu terénu sa zídu aj základy princípov letectva. Fero siahol po knihách, článkoch a youtube. „Absolvovať kurz kitingu, kde nájdeš všetko v jednom, je jednoduchšie,“ odporúča dnes už dostupnejšiu možnosť.

Na rozdiel od paraglidingu na kite netreba preukaz pilota, súbor vedomostí a zručností ale áno. To druhé získate najmä tréningom a praxou.

Poznať ako funguje vietor

„Ide o to, že vietor má obrovskú silu. Ak niečo neovládaš, dá sa veľa pokaziť,“ hovorí Fero. Základom vedomostí kitera je model veterného okna. Ide o priestor, kde lieta kite, teda o štvrtinu gule. Veterné okno našepkáva, kam kite nasmerovať. „Ak ho budeš mať napríklad pred sebou v rovine očí v najsilnejšej „power“ zóne vetra, potiahne ťa prudko dopredu a hrozí strata kontroly,“ hovorí. Naopak, na okrajoch okna, alebo na zenite nad hlavou je kite v najväčšom pokoji.

Zložiť rýchlo a správne kite je ďalšie veľké umenie, ktoré ale dáva človeku viac času na samotné kitovanie.

Štyri šnúry kitu ovládame cez takzvaný bar. Modrá a červená označujú držiak pre pravú a ľavú ruku.

HISTÓRIA KITINGU V SKRATKE

Vznik kitingu možno spojiť s obdobím pred 2 800 rokov, keď v Číne vynášil draka na signalizáciu ohrozenia. V roku 1800 Angličan George Pocock použil šarkany na poháňanie vozíkov, čo mu umožnilo ísť proti vetru. V roku 1903 Samuel Cody preplával Lamanšský prieliv v člnе, poháňanom drakom.

V roku 1984 bratia Bruno a Dominique Legaignouxovci zostrojili nafukovací drak a začali ním brázdiť Atlantik. To spustilo vlnu ďalších technických vylepšení a najmä záujem ľudí kitovať.

Miško Mrázik sa učí skladať veľký kite.

Zuzana má zatiaľ k vetru rešpekt, ku kitingu sa ale pomaly približuje.

Letný tréning. Vietor vo vlasoch, sloboda, oheň v srdci.

Hore vyletíte ľahko

Do tejto základnej rovnice síl vetra v praxi často vstupujú i ďalšie premenné, ako napríklad **členitosť terénu, náhle nárazy vetra, zmeny jeho smeru, či rýchlosti**. Jeden príklad za všetky, aké varianty kiter zvažuje: „Som hore na kopci, fúka smerom nahor a prežiením to s rýchlosťou dole. Čo sa stane? Viem vyletieť s kitom do výšky, čo vo väčšine situácií nechcem.“ Podobných kombinácií, tipujete správne, sú desiatky.

Zjednodušené povedané, ...

... treba chápať, ako funguje vietor a krídlo. **Kite je z hľadiska fyziky krídlom**. Potom už „iba“ to, ako toto krídlo ovládať štyrmi šnúrami. Pilot to isté robí s joystickom v kabíne, vták pohybom končatiny a kiter poťahovaním štyroch šnúr.

KISS: Mať to jednoduché

Fero si z dvoch základných typov kitov, v podstate obvyčajnej plachty a nafukovacej tuby, vybral ten prvý. „Mám rád princíp KISS, keep it simply stupid,“ vyznáva sa. Z angličtiny voľne preložené, maj to čo najjednoduchšie. „Chcem prísť na kopec, vybrať kite a kitovať. Predstava, že budem nosiť aj pumpu a ďalšie veci, fúkať a vyfukovať kite, ma neláka.“

Načo vlny? Takto štartujete v lete kitom na bugine.
Foto: www.kiteride.sk

Iný vietor, iný kite

Takto sa Ferovi do auta zmestí viac kitov a môže ich použiť podľa potreby. Na silný vietor stačí kite veľkosti 5 m², pri slabšom vánku na nabratie pohybu treba plochu 12 m². V začiatkoch Fero meral rýchlosť vetra anometrom, dnes ho už vie odhadnúť aj pohľadom na ohýbajúce konáre. Smer vetra zase zistí na jemnej koži tváre, či pomocou uší. „Ak ti šušťí v oboch rovnako, vieš, že si natočený presne oproti vetru,“ uvádza jeden z trikov.

Poznáte mountainboard?

V zime je pre Fera voľba jasná. Kite kombinuje s lyžami a brázdí nimi kopce. V lete „pozemný“

kiting ponúka dva základné varianty. Na rovinatej lúke si sadnete do buginy a cítite sa ako pilot formuly jeden. V strmom teréne posluží mountainboard. „Je to snowboardová doska, ale na kolieskach. Na lúke jej nevaďí ani väčšia tráva, nesmú tam byť ale veľké diery,“ prezrádza.

Prejsť kitom Covidu cez rozum

Rozvoju lyžiarskej verzii kitingu pod Tatrami paradoxne pomohla pandémia Covidu-19. „Boli odstavené vleky. Ak si chcel ísť na lyžiach hore, kite sa ukázal ako šikovná náhrada,“ spomína Fero. Hovoríme tu o lyžovaní vo voľnom freeridovom teréne na lúkach. Rozpätie kitu len na jednu stranu dosahuje 25 metrov. Na naše úzke zjazdovky by sa nezместil. Navyše by museli byť prázdne bez ľudí.

Makáš, viac ako na kopci

Fero pri téme lyží rád vyvracia jeden ľudový omyl, ktorý mu raz pripomenula aj manželka Zuzka. Povedala, že radšej pôjde na „skialpy“, ako na kite, lebo si chce „zamakať“, nielen sa tak nechať kitom ťahať na lyžiach. „Ľudia majú pocit, že kite ťa iba vlečie a ty oddychuješ, avšak zdanie veľmi klame,“ vysvetľuje. →

Ďalšou letnou možnosťou na kolieskach je mountainboard.

Jar, jeseň, leto, zima. Kiting má rád všetky ročné obdobia.

7.1. Hore, dole, to isté

Raz si na jednej tatranskej zjazdovke odmeral, že na sedačke stráví okolo 7 minút, samotný zjazd trvá ale len minútu. „Teda čas, ktorý dá zaberať svalom na nohách a kondičke je násobne menší,“ spresňuje. Na kite, ak vám ide o pot, je to ale **zázračne naopak**. „Zaberať nohami musíš neustále, či už ideš hore, dole, rovno, krížom svahom, lebo kite kladie telu neustály odpor.“

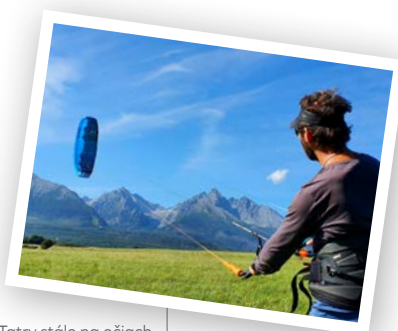
Fero takto na kite prejde za dve hodiny aj 40 kilometrov! Sú aj kiteri, ktorí ich za 24 hodín najazdia 600. To už je ako ísť z Tatier do Bratislavy a späť.

Kite prekvapil aj Messnera

Ďalší dôkaz o fyzickej náročnosti kitu ponúka slávny lezec Reinhold Messner. Ten sa rozhodol prejsť na kite a lyžiach 2-tisíc kilometrov cez Grónsko. Tiež si myslel, že pôjde skôr o oddychovku. Neskôr ale povedal, že to bolo náročnejšie, ako všetky jeho osemtisícovky. Pri pomeňme, Reinhold ako prvý vystúpil na všetkých štrnást.

Zákaz, ktorý až tak neprekáža

Kitovanie je na území národného parku zakázané, Fero aj preto chodí najmä na podhorské lúky medzi TANAP-om, PIENAP-om a Slovenským rajom. Ide o odľahlejšie miesta, kde dokáže hlbšie vnímať prírodu. Utečie z neraz

Tatry stále na očiach.

davmi preplnených Tatier a aj ich samotné potom vníma z iného uhla z dialky. Komunita tatranských kiterov si vzájomne pomáha. „Informujeme sa, kde je aký vietor a sneh, kde by kvôli bezvetriu bolo ísť zbytočné,“ hovorí. V podhorí im hrá do karát aj stabilnejší vietor z pohľadu zmien sily a smeru.

Rýchla premena kitu na vlajku

Spomínali sme bezpečnosť. Čo robiť, keď je najhoršie? Keď vietor už neviete ustáť, treba rýchlo zastaviť jeho ťah. Ako? Kite ovládáte štyrmi šnúrami. V núdzovej situácii pustíte z ruky tri a z kitu sa razom stáva v podstate obyčajná vejúca vlajka. Aj tieto postupy si treba nacvičiť a vedieť identifikovať tú správnu chvíľu, kým nie je neskoro.

Žiadna hrubá sila, radšej rozmýšľať!

Dostávame sa tak k ďalšej veci, ktorou kiting Fera fascinuje: „Nepomôže ti hrubá sila, tou vietor neporazíš, akokoľvek to budeš skúšať.“ Radí radšej rozmýšľať. Ako nasmerovať kite voči vetru, kedy potiahnuť to, či oné lanko, akú trasu svahom vybrať. Všetky tieto nekonečné kombinácie možností vychádzajú z ovládania iba štyroch šnúr. „Postupne, ako získavaš prax, sa ti to zdá ľahšie, aj ťa to motivuje pokračovať. Treba len vytrvať, tak ako asi vo všetkom,“ hovorí.

S kitom aj malý Ferko a Miško

Po získanej istote pri ovládaní kitu sa Fero nebál zapojiť do kitingu aj svojich synov. Mladší sedemročný Miško zatiaľ drží v ruke len cvičný kite. Ten pomáha pochopiť princípy jeho ovládania. Vzhľadom na jeho malú veľkosť nehrozí náhle potiahnutie, nebudaj vzlet. Jedenástočný Ferko už kituje naostro. Kiting sa stal i hlavnou témou jeho Instagramu. Jediná z rodiny zatiaľ váha mamka Zuzana. Je to asi ale len otázka času, kedy štyri šnúry do rúk zoberie aj ona.

Dosiahnuť stav „Tu a teraz“

Kiting neprosieva len svalom a kondičke, ale aj mozgu. „Nedovolí ti myslieť na nič iné, len na to, čo práve robíš. Sleduješ terén, smer

Kiting mnohí poznajú len z vody, od Kodane po Tenerife. Teraz prichádza do hôr.

ZÁKLADNÉ FORMY KITINGU

Na vode, more, jazero

Na snehu a lyžiach

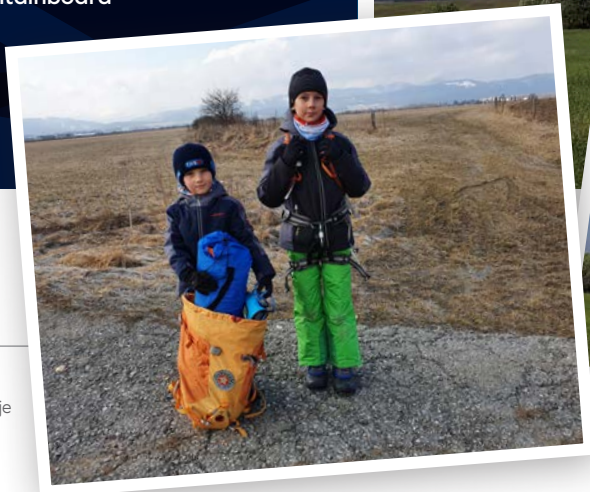
● Freeride po krajine

● Freestyle so skokmi na svahu

Na tráve, svahu, rovine.

● bugina

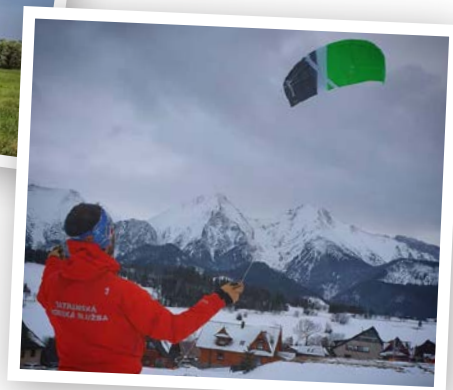
● mountainboard

Miško a Ferko Mrázikovci. Kiting obohacuje ich detstvo.

Ferko si už trúfa aj mierne akrobatické kúsky.

Cvičný kite si do ruky stále zoberie aj tatko Fero.

a zmeny rýchlosti vetra, fyzické prekážky v ceste, druhý snehu," hovorí Fero. Práve vtedy si mozog naozaj oddýchne, odpojí sa od starostí z okolia, nabije baterky, sústreďí sa, neodbieha myšlienkami preč. „Na iné neostane hlavne priestor, s kitom si tu a teraz," spomína Fero ďalší dôvod, prečo sa kiting stal súčasťou jeho života.

Lekcia do života: Nebojujme

Ferovi kiting pripomína jednu z jeho zásad, nabáda ho, aby na ňu v bežnom živote nezabudol. V kitingu rýchlo zistil, že sila vetra je taká veľká, že sa s ním nedá bojovať. „Vyhrať sa nedá. S vetrom je to ale ako s tancom. Nedá sa siliť. Vieš ale využiť silu vetra a zatancovať si s ním," hovorí. V bežnom živote to môže napríklad znamenať spoluprácu namiesto boja.

Podľa Fera sa v živote často snažíme neustále s čímisi bojovať. Napríklad, keď sa nám niečo čo

i len trochu nepáči: „Málo si ale uvedomujeme, že bojom odovzdávame energiu, ktorú by sme vedeli využiť nejako lepšie. Máme jej predsa len obmedzené množstvo."

Neznamená to vzdať sa

Aby ste Ferovu vetrom inšpirovanú filozofiu pochopili správne, nebojovať neznamená sa poddať, vzdať, nechať sa unášať prúdom. Tak ako v kitingu vieme využiť prúd, vietor, dav vo svoj prospech a kitovať aj v protismere vetra, môžeme to skúsiť i pri prekážkach v živote.

Nové plány sú stále

V kitingu nenastáva fáza, keď si povieš, že už nič nové sa nedá skúsiť. Fero najnovšie láka uskutočniť dlhý pochod. Inšpiroval ho kamarát Viktor Beránek z chaty pod Rysmi, ktorý na kite nedávno prebrázdil nórske pláne. Fero mal namierené na Bajkal, kde zamrznuté jazero

v zime pokrýva štedrá vrstva snehu. Covid a potom vojna tento plán stopla. Obzerá sa tak po inej trase.

„V Tatrách mnohí zaznávajú roviny, akoby sme hľadeli len na vrcholy, pritom aj ony majú svoje čaro," dáva azda mnohým z nás chrobáka do hlavy. Prečo si zo štítov a dolín občas neodskočiť na rovinu?

Ako začať?

Mali by ste chuť si po tomto rozprávaní kiting vyskúšať? Fero odporúča cvičný kite, ktorý pomôže rozhodnúť sa, či pôjdete ďalej. Upozorňujeme, riziko, že poviete áno, môže byť veľké :)

Vybláznit a zapotiť sa na lyžiach sa dá aj bez vleku. Fero vidí v kitingu všetkých päť elementov života zem, vodu, v zime vo forme snehu, vietor, oblohu, oheň v srdci.

TATRY OČARILI 80 HORSKÝCH VODCOV ZO SVETA

Jaro Michalko
a Mišo Gerčák
spomínajú
na výnimočnú
udalosť

Mišo Gerčák a Jaro Michalko. Ďakujú kolegovi Mikimu Knižkovi, ktorý bol hlavným organizátorom kongresu.

Bola to veľká vec. Slovenskí horskí vodcovia organizovali vo Vysokých Tatrách valné zhromaždenie svetovej asociácie UIAGM.

Išlo o sedem intenzívnych dní, v ktorých sa striedali workshopy, rokovania, prednášky, hlasovania, sprievodné podujatia vrátane pretekov v lezení. Tatranský horský vodca Mišo Gerčák vstával o siedmej ráno a spať chodil najskôr o desiatej večer. Hovorí, že to ale stálo zato. Získal desiatky silných zážitkov.

UIAGM

Medzinárodná asociácia horských vodcov UIAGM (známa aj pod anglickou skratkou IFMGA) združuje asociácie horských vodcov z 25 krajín. Určuje metodiky horského vedenia a skúšok horských vodcov, vytvára pravidlá, vydáva medzinárodný preukaz HV.

150 rokov vedenia na Slovensku

Valné zhromaždenie sa koná každý rok v inej krajine. Slováci si jeho organizáciu už vyskúšali v roku 1997. Tento raz ju privítali s radosťou aj kvôli dvom výročiam. Horské vedenie na Slovensku oslavuje 150 rokov, naša národná asociácia zase 30. narodeniny.

Popri povinnej jazde, ako sú hlasovania napríklad o rozpočte, podujatie tvorili tématické workshopy a sprievodné podujatia. Témou

roka bola klimatická zmena. „Ako ovplyvňuje horské vedenie, ako budeme reagovať,“ hovorí Mišo. Iný workshop sa týkal napríklad problému nelegálneho vedenia a nástrojov, ako proti nemu bojovať.

Niektorí so slzami v očiach

Popri týchto odborných častiach Michala zaujali i sprievodné podujatia. Pri nich totiž mohli tatranskí horskí vodcovia so svojimi kolegami zo sveta neformálne debatovať a vymieňať si poznatky.

„Zachytil podstatu našej práce“

Silný zážitok mal Mišo z premietania filmu Pavla Barabáša „Horský vodca.“ Presnejšie, z reakcií naň od zahraničných vodcov. Tí ho videli s anglickými titulkami. „Keď vyšli z premietacej sály, začali o ňom živo rozprávať,“ spomína. Podľa Miša sa viacero kolegov začalo rozplývať nad tým, ako šikovne sa podarilo snímke zachytiť podstatu ich misie a činnosti.

„Ako ju vnímajú klienti a ako my vodcovia,“ pokračuje Michal. Film zachytil, aké rozdielne myšlienky má pri túre klient. Napríklad on sa teší z pekného počasia a vodca už vtedy myslí 10 krokov dopredu, čo nastane, ak napríklad príde

Juliana
García
pôsobí
vo výkonnom
výbore UIAGM.

niečo nečakané. Ako sa pripravovať, s akými rizikami počítat, ako im predchádzať, ako vníma svoj vzťah s klientom.

Prekvapení Tatrami

„Zároveň toto všetko bolo ukázané na pozadí Tatier a tie boli pre zahraničných vodcov zážitkom samým osebe,“ pokračuje Mišo. Väčšina z nich, ktorí prišli na kongres, Tatry pred tým nepoznala. Ostali udivení, prekvapení, pozitívne obohatení novým poznaním.

Juliana z Quita: „Očarená, že také hory existujú“

„Ostala som očarená, že také hory existujú. Sú veľmi odlišné od našich vulkánov. Nič sa nepodobá na Tatry, sú svojské, veľmi alpské, ostré, koncentrované. Také malé územie a tak prekvapivo veľké steny,“ povedala po odchode z hľadiska Juliana García z Ekvádoru.

Švajčiarka Rita Christen s tatranskou kolegynou Denisou Šulcovou v družnom rozhovore.

Na večeri. Vľavo predseda Slovenskej asociácie Jozef Janiga, vpravo Jaro Michalko a Juliana García.

Kanaďan Mike Adolphe si po premietaní musel ís tatranskú žulu ohmatať.

Záber z Barabášovej snímky „Horský vodca.“ Niektorým priniesol slzy do očí.

Mike z Kanady: Sú ako zázrak

Jej kanadský kolega Mike Adolphe dostal v tej chvíli veľkú chuť vyliezť na nejaký tatranský štít. „Sú ako zázrak. Ich žulové zloženie je jedno z najlepších na lezenie. U nás doma máme vápenec, často tam padajú voľné skaly,“ porovnával.

A to sa filmár Paľo Barabáš najskôr bál, či bude pre horských vodcov zo sveta film zaujímavý. Nuž, vypáľilo to presne naopak. „Po sneme som dostával emaily s otázkami, kde si môžu film stiahnuť, ako ho môžu vidieť a použiť v budúcnosti. Mark Wright mi dokonca povedal, že mu pri pozeraní filmu vypadli slzy z oka,“ prezrádza Mišo.

Po sneme prišli ešte raz

Jaro Michalko a Mišo Gerčák hovoria, že po kongrese sa do Tatier vrátilo niekoľko zahraničných vodcov aj so svojimi klientmi. Podľa Miša ľudia majú radi rôznorodé veci a Tatry sú vskutku iné. Jedným z ich lákadiel je výnimočná dostupnosť. „V Alpách vystupuješ na vrchol celý deň a potom z neho vidíš jeden podobný. V Tatrách ti naopak na výstup stačia často aj tri

Mišo Gerčák s ekvádorským kolegom Rafaelom a Peruáncom Ángelom.

hodiny a hore vidíš celú panorámu štítov. Každý deň vieš byť v inej doline, nemusíš niekde týždeň stanovať a čakať na výstup,“ hovorí. Pritom náročnosť tatranských túr nie je o nič menšia.

Je to milé, keď ti povedia, že boli radi

Keď prezidentka švajčiarskej asociácie Rita Christen Mišovi povedela, že je z týchto dní v Tatrách nadšená, potešilo ho to: „Je to milé, už len preto, že pochádza z krajiny obrovských kopcov, kde pôsobí 1200 horských vodcov, na Slovensku je nás 67.“ Podľa Michala to pomôže zvyšovať naše sebavedomie, ktoré občas máme na Slovensku bez dôvodu trochu nízke.

Štyri hodiny na parkete

To, že horskí vodcovia od Nového Zélandu, USA, Chile, cez Nepál, Kirgizstan po Švédsko sa v Tatrách cítili dobre, ukázal aj záverečný bál. Nemec Sepp Gloggner v Smokovci tancoval prvýkrát po 50-ich rokoch. Americká horská vodkyňa Angela Hawse z parketu nezliezla celé štyri hodiny. „Opisuje to prítomnú atmosféru, tanec uvoľňuje dobrú energiu,“ hovorí Jaro.

Ten spomína i prednášku pre vodcov v Múzeu v Spišskej Sobote. „Keď videli dokumenty o vzniku nášho horského vedenia, ostali prekvapení, akú bohatú tradíciu máme.“ Jaro sa tešil, že na kongres prišiel i jeho kamarát a azda najslávnejší taliansky horský vodca Cesare „Cesa“ Bianchi. Tatranskí horskí vodcovia hovoria, že poznať postrehy ich zahraničných kolegov z návštevy v Tatrách bolo pre nich obohacujúce. Preto sme ich priniesli aj vám.

Po hlasovaní o rozpočte si 80 horských vodcov vyčistilo myseľ na lezeckej stene v Žiline.

Končiaci prezident UIAGM a britský horský vodca Peter Cliff na tradičnom tatranskom privítaní.

TATRANEC POMÁHAL ROZBEHNÚŤ SLOVENSKÉ BARMANSTVO

Príbeh: Milan Šefc
vysvetľuje, čo to znamená
byť barmanom

Slovensko patrí v počte medailí z barmanských Majstrovstiev sveta IBA k najúspešnejším krajinám. Málokto vie, že k zrodu našej barmanskej tradície výrazne prispeli práve Vysoké Tatry.

Kus roboty tu odviezol Milan Šefc z Tatranskej Lomnice. Aj o tomto dobrodružstve nám porozprával.

Akú povesť má Milan vo fachu sme zistili, keď nás pozvali na ochutnávku koňakov Martina Priečka do Smokovca. Keď sa Martin dozvedel, že má prísť aj Milan, položartom reagoval: „Uff, ja jemu predsa prednášať nemôžem“.

Za bar ho poslala Zuzana Šedivá

Na prekvapenie, Milan hovorí, že jeho barmanské začiatky nesprevádzalo oduševnené nadšenie. Počas školských rokov bol jeho vášňou ligový futbal. Ako žiaka smokoveckej hotelovej školy ho do barmanskej súťaže prihlásila známa hotelierka Zuzana Šedivá.

Vyrazil na špionáž do Prahy

„Cítil som voči nej zodpovednosť, nechcel som ju sklamať, tak som si povedal, že sa posnažím,“ spomína. Možno je Milan príliš skromný, lebo ako študenta ho vtedy napadlo vyraziť do Brna a Prahy. „Bola to akási špionáž, zámer odkukať, ako to tam tí barmani robia,“ hovorí. Na Slovensku v 80-tych rokoch barmanské umenie ako také v podstate neexistovalo. Socialistická ideológia mu nepriala.

Milan s Baila-Baila nechával publikum v úžase aj v tatranských hoteloch.

Krstný otec všetkých barmanov
Bohumil Pavlíček učil aj Milana.

Jediný Slovák v Šejkr Klube

Milan v Čechách stretol najväčšiu československú barmanskú legendu Bohumila Pavlíčka. Ten ho pozval na súťaž, kde zakladal Šejkr Klub, predchodcu Českej barmanskej asociácie. Milan sa v klube medzi 26-imi barmanmi ocitol ako jediný Slovák.

„Dodnes sa učím“

Práve neustále učenie a komunikácia so skúsenými barmanmi je podľa Milana základ všetkého: „Stále treba čítať literatúru, sledovať trendy, nové detaily, ideálne chodiť aj na súťaže a kongresy.“ Ak sa niekto sám nazve barmanom, Milan spozornie: „Ja som napríklad hovoril, že robím v bare. Pokora človeku pomáha nepolať vo vzdelávaní.“

Barman musí v jednej chvíli skombinovať množstvo zručností. Zladiť suroviny, chute, lahodnosť, vyrovnanosť nápoja, estetiku, slovný prejav.

Tri mesiace drilu s „Vasos de Baila-Baila“

Na Slovensku bolo pre Milana prelomom stretnutie s pánom Belovičom. Ten ho naučil unikátnu techniku tancujúcich pohárov „Vasos de Baila-Baila“. Aby ste pochopili, čo sa za špičkovým barmanským grifom skrýva, Milan sa tejto technike učil každý deň celé tri mesiace! „Teraz už chápem, prečo mal takýto dril zmysel. Každá čaša je inej veľkosti, inak kľže, každú musíte pri nalievaní inak potiahnuť,“ vysvetľuje.

Pri Baila-Baila do obrích čaší lejete nápoj, keď sa oni hýbu na skle. I preto je taká atraktívna pre publikum. „Hostí tu lákajú rôznorodé tóny pri ťknutí pohárov, ich pohyb, nádych exkluzivity a jej honosný štýl,“ opisuje Milan jednu zo svojich barmanských špecialít.

Tretia škola - Expo v Seville

Po desaťročnom pôsobení v Kryštál bare smokoveckého Gandhotela Milana vyslali na ročnú výstavu Expo 1992 v Seville do reštaurácie Slovakia. Hovorí, že po spomínanej škole v Hornom Smokovci (3 roky) a Hotelovej akadémii v Kežmarku (5 rokov) to bola jeho tretia škola. Na Expe stretával barmanov z celého sveta, učil sa novým postupom.

Lektorom veľmi skoro

Ešte počas práce v Kryštál bare sa Milan v 31 rokoch stal lektorom barmanských kurzov a komisárom barmanských súťaží. To bolo nezvyklé, zvyčajne sa s lektorstvom začína v neskoršom veku. Tým, že ale na Slovensku lektorov nebolo, išlo o nevyhnutnosť.

Barmanstvo je aj umenie, súťaže, zápolenie, napätie, výkon, služba. Foto: Tomáš Hyben, Old Herold.

To bol aj moment, keď Milan barmanskému povolaniu definitívne, ako sa vraví, prepadol. „Vidiac mladých ľudí so zápalom, ako sa zdokonaľujú a učia, cítil som, že po sebe niečo zanechávam. Človeka to naplňa,“ spomína. Tak ako on niekedy chodil do Čiech pýtať rady, teraz sa mu s otázkami ozývajú študenti.

Bez nových podnetov zo sveta to nejde

Takto nastavený sa po návrate zo Sevilly pustil s kolegami do zakladania Slovenskej barovej asociácie (SkBA). Delilo sa Československo, Slováci v medzinárodnej IBA stratili účasť. „My sme tam ale potrebovali ostať. Lebo členstvo znamená možnosť účasti na svetových kongresoch a súťažiach. Tie sú nevyhnutné pre napredovanie,“ vysvetľuje. Kongresy sa konajú v rôznych kútoch sveta. Milan vďaka nim navštívil i Singapur, Portoriko, Kubu.

So študentami. Vysvetliť, ukázať, poradiť,

Čo odporučiť návšteve?

O budúcnosť slovenských barmanov sa Milan nebojí: „Z dvadsiatky študentov na kurze 8 až 10 ukazuje veľkú chuť učiť sa a zdokonaľovať.“ Tatrám podľa neho pomáha i hustá sieť hotelov a miestny nápoj Tatranský čaj. Ten sa podľa Milana uchytí a smelo ho môžeme odporučiť návštevm z zahraničia, ak sa pýtajú na niečo typické slovenské. Tu odporučá aj borovicku, hoci tá sa až tak nedá miešať. *Napodiv, obľúbená slivovica nie je exkluzívne slovenská. Vyrábajú ju aj v Poľsku a Rumunsku.*

Milan sa nezvyklo už v 31 rokoch stal lektorom a komisárom barmanských súťaží.

Psychológ, komunikátor

Barman musí byť aj psychológ. „Každý hosť má inú povahu, príde k baru v inej nálade. Treba ich rozpoznať a podľa toho k nemu hovoriť,“ vysvetľuje Milan. Keďže komunikácia s hosťom je pri barovom pulte kľúčová, barman musí mať prehľad o reáliách danej lokality, vedieť odporučiť kam ísť, čo sa práve deje vo svete. Ak má niekto pri komunikácii s ľuďmi trému, netreba sa báť. „Aj s tým vieme pracovať, najlepším liekom je prax,“ povzbudzuje mladých.

Základné tipy a rady

Pre barmana sú nevyhnuté tiež vedomosti o surovinách a technológii výroby nápojov. Musí vedieť, ktorý sa hodí pred jedlom, ktorý po, ktorý na long, či short „shot“. „Ak barmanovi nápoje pripraví niekto iný a on ich len servíruje, hosť príde o hlbší zážitok,“ dodáva.

V tejto súvislosti vyzdvihuje význam prípravy pred samotným otvorením baru. „Je polovicou úspechu mať všetko na svojom mieste.“ Aj vďaka tomu vedel v mladosti napríklad na plese horskej služby namiešať za noc 450 nápojov.

Obdivuje autorov večných nápojov

Má Milan svoje obľúbené drinky? Kráľom nápojov je pre neho koňak, v lete obľubuje gin. K nemu vymyslel aj svoj vlastný miešaný recept. Potrebujete kvalitný anglický gin, deci jemne perlivej minerálky, tonic a pár vstrekov cuantra. Nedá dopustiť na klasiky. „Obdivujem tých, ktorí vymysleli Manhattan cocktail, Martini dry, Piña coladu. Sklbili do jedného úžasného veci, ľudia si ich dodnes žiadajú a pijú.“

Milan je ďalší príklad, že Tatry majú okrem štítov aj tvorivých a tvoriacich ľudí. Dúfame, že po prečítaní tohto článku budete prácu barmana a barmanky vnímať lepšie a z návštevy baru mať hlbší zážitok.

Text Tomáš Tišťan. Foto: Archív Milana Šefca

Expo v Seville bolo pre neho tretia veľká škola. S „Baïla Baïla“ zaujal aj medzinárodné publikum.

Rýdzo tatranský súbor je tu s nami na scéne už 34 rokov

DIVADLO PAĽA BIELIKA UVÁDZA NOVÚ HRU „ROCKER“

Na skúške.

V lete si v Tatrách užijete aj divadlo! Domáci súbor z Tatranskej Lomnice naskúšal novú komédiu „Rocker a dve staré dámy.“

Je to neuveriteľné, ale tatranské Divadlo Paľa Bielika slávi už svoje 34. narodeniny. Za tie roky zažilo veru všeličo. Pozrieme sa trochu do minulosti, ale aj na najnovšiu novinku.

Pre vás na toto leto

Nový titul „**Rocker a dve staré dámy**“ od českej dramatičky Jany Pacnerovej vybrala vedúca súboru Alena Čechová. Ide o komédiu, tentoraz i s kriminálnou zápletkou. Okrem humoru vysiela jeden sympatický odkaz navyše. „To, že aj seniori môžu ešte všeličo dokázať a byť užitoční pre svoje okolie,“ hovorí Alena.

Štvorica

Výber hry ovplyvnilo tiež aktuálne herecké zloženie súboru. Má tri ženské a jednu mužskú úlohu. Veru, pre laika i takéto prekvapivé okolnosti rozhodujú, po akej hre divadlo siahne. Okrem Aleny v divadle teraz hrá Matúš „Kostó“ Kostelník, Barbora Petrovová (na hornej snímke vľavo) a Soňa Ferenčíková (druhá vľavo). Jeden herec, tri herečky.

Matúš a Alena sa tešia z nového divadelného priestoru.

„Divadlo musí pokračovať!“

Tu sa dostávame k dramatickej zápletke, tentoraz ale z reálneho života. Približne pred piatimi rokmi divadlo narazilo na problémy. Kvôli práci a sťahovaniu odišli kľúčoví herci. Aby toho nebolo málo, schátraním budovy kina v Tatranskej Lomnici súbor stratil domovskú scénu. V Tatrách sa začala objavovať predtým nepredstaviteľná otázka. Bude divadlo ďalej hrať?

Dnes môžeme s radosťou hlásiť, že oba problémy ustupujú, divadlo naberá druhý dych. Azda je to aj o tatranskej náture, nevzdávať sa.

Levočan v Tatrách

Súboru tu pomohol svadbou, aj prácou naturalizovaný Tatrovec Matúš Kostelník, pôvodom Spišiak z Levoče. „Poznal som bohatú históriu divadla, ocenenia z festivalov, predošlé hry, jeho divákov Tatrovcov, ktorí ho milovali. Predstava, že by nemalo pokračovať, bola pre mňa až desivá,“ vyznáva sa. Aj preto si rýchlo spomenul, ako hral divadlo počas VŠ, ako vychočil dramatický odbor ZUŠ. Razom sa ocitol v súbore.

Bez čo i jedného slovíčka

Jeho prvá úloha v hre „Pavučina“ bola trochu kuriózna, rád na ňu spomína. „Hral som človeka po mŕtvici, ktorý sa nevedel hýbať, ani rozprávať. Nuž, dobrý zácvik na začiatok, herecky nebola úloha náročná,“ smeje sa. Krátko na to do súboru prišli dve ďalšie nové členky Barbora a Soňa.

Zárodok v 50-tych rokoch

Súbor si tak vydýchol. Veď jeho počiatky siahajú až do 50-tych rokov minulého storočia, keď v hoteli Lomnica aktívne pôsobila divadelná skupina. Jej úlohou bolo hrami zabaviť hotelových hostí. V roku 1989 sa členovia skupiny rozhodli založiť Divadlo Paľa Bielika. Ako vybrali názov? Slávny režisér navštevoval Tatry a tiež bol istý čas ochotníkom.

V hre „Dva tucty červených ruží“ si zahral aj Matúš Gonda.

Katarína Šebeková s legendárnym Jánom Jantoškom.

Matúš Kostelník si hranie doslova užíva. Premiéra v úlohe nehybného manžela nevyžadovala učenie dlhých textov

Dvadsiatka Tatrancov

K tejto chvíli sa v súbore na hereckých pozíciách vystriedalo cez 20 ľudí. Spomeňme aspoň Jána Jantošku, ktorý hral už v Hoteli Lomnica a po revolúcii divadlo obnovoval. Alebo herca Vlada Valka, ktorý neskôr urobil výraznú stopu v známom Divadle Commedia v Poprade. „To ale nebola tragédia, lebo s Commediou sme začali spolupracovať, napríklad pri réžii,“ opisuje Alena, ako to medzi divadelníkmi chodí.

Založili festival

Divadelníci z Tatranskej Lomnice pred desiatimi rokmi založili aj divadelný **Festival Stretnutia**. Sledovali tím dva hlavné ciele. **1.** Priniesť ľuďom do Tatier ďalšie divadelné súbory z iných kútov Slovenska a zahraničia. **2.** Spoznať kolegov hercov, inšpirovať sa, získať tak nové skúsenosti.

Oba zámery vyšli. Festival Stretnutia sa nakoniec stal stálou časťou Tatranského kultúrneho leta, seriálu desiatok kultúrnych podujatí. Leto v Tatrách by si bez „Stretnutí“ už mnohí ťažko predstavili.

Cesty po Slovensku

O „stretnutiach“ s kolegami hercami hovorí Matúš: „Prinášajú krásne zážitky. Keď nás k sebe zavolalo napríklad Divadlo Hron

z Kozároviec, tak nás tak u seba spropagovali, že sme hrali pred naplnenými sálami. Hercom asi ťažko vymyslíte lepší darček.“

Znova do hotelov

S novinkami a nápadiami ale súbor nekončí. Inšpirovaní predchodcami z Hotela Lomnica sa chcú znova vrátiť do hotelov a kúpeľov. Dohodnuté majú už predstavenia v Tatranskej Polianke a Smokovcoch. Nebránia sa spolupráci ani s ďalšími hotelmi. „Ich hosťom spestríme pobyt, hráme komédie. Pomôžeme aj sebe, lebo každou reprízou sa hra zlepšuje,“ hovorí Alena.

Tretia veľká novina

Prelomom v tomto roku je pre „Bielikovcov“ aj to, že po rokoch bez trvalej adresy získavajú

Barbora a Soňa

konečne domovský stánok. V budove služieb pri stanici ŽSR v Tatranskej Lomnici na divadlo svojpomocne upravili uvoľnený priestor. „Ide o komornejší kút s kapacitou pre 25 divákov, ale i táto veľkosť ponúka výhody,“ teší sa Alena. „Bez vlastnej scény divadlo ťažko môže existovať,“ dodáva Matúš. Ten ale zároveň stále dúfa, že sa čoskoro podarí aj plánovaná rekonštrukcia Kina. 300-miestne hľadisko má zase iné prednosti.

„Stojí to za to“

Áno, robiť divadlo v Tatrách nie je vždy ľahké, odmena ale stojí za to. „Tým, že niektorí pracujú v službách, to znamená prácu aj cez Vianoce, víkendy a sviatky, je ťažké nájsť spoločné termíny na skúšky,“ hovorí Matúš. „Potlesk divákov, získané priateľstvá zo skúšok a predstavení podľa Aleny stoja ale za to. Divadlo je pre ňu aj užitočný relax po práci.“

Išli by ste hrať?

Ak by ste pri čítaní týchto riadkov objavili chuť vystúpiť na divadelné dosky, v Divadle Paľa Bielika vás radi privítajú. Môžete si to prísť len vyskúšať, netreba sa báť. Vek, povolanie, doterajšie divadelné skúsenosti nie sú podstatné. Dôležitá je chuť, zážitky máte zaručené :)

Prvá hra súboru „Kam presadiť starý strom“ s Michalom Strapáčom. „Bielikovci“ sa sústreďujú na komédie. Drámy podľa nich nateraz nechajú profesionálom, ľudí treba pobaviť.

„Panny v oblakoch“, kultúrová hra s najväčším počtom ocenení. Alena si v nej zahrala aj so svojou mamkou Máriou.

TATRANCI UŠETRIA 80% NÁKLADOV ZA ENERGIE

Mesto Vysoké Tatry ukazuje, aké veľké možnosti existujú

Tibor Tarbaj a Zuzana Hlavatá. Zuzana pomohla s administratívnou časťou fondovej výzvy a projektu.

Vysoké Tatry dokončili rekonštrukciu svojej radnice. Výsledok? Spotrebu energie razom znižujú o 80%! Okrem vypustených plynov do ovzdušia im tak výrazne klesnú aj sumy na faktúrach.

Pre nás, čo radi šetríme energiu, chápeme dôsledky klimatickej zmeny a posielania peňazí za plyn do Ruska, je to fascinujúce číslo! Ešte raz, o 80% menšia spotreba za ten istý tepelný komfort ako takto pred rokom.

Nejde len o ušetrené peniaze. Tibor Tarbaj, ktorý na radnici riadi investičné akcie, tu hovorí aj o technickej lahôdke: „Použili sme to najmodernejšie, čo teraz technológie vykurovania budov ponúkajú.“ Tatranci prinášajú dôkaz, že aj staré budovy možno premeniť na energeticky úsporné. Veď radnicu postavili ešte v roku 1959.

Ako sa dostať k úspore 80%?

Ako sa znižujú náklady na energiu o štyri pätiny? Aj Tatranci najskôr vypočuli základnú poučku. Kým dáte do „baráku“ nové technológie, obmedzte čo najviac zbytočné tepelné straty.

Minerálna vlna, nové okná

„Zateplili sme fasádu budovy a podlahu povaly minerálnou vlnou. Vymenili všetky vonkajšie okná a dvere,“ vymenúva Tibor. Napriek tomu, že úrad už mal takzvané „plastové“ okná.

Niekedy sa treba zbaviť starého. Tibor Tarbaj si projekt užil ako manažérsku výzvu, aj ako technickú lahôdku.

Tie ale mali už 18 rokov. „Dvojsklenné sme vymenili za trojskló,“ spresňuje. Tibor ukazuje i šikovný trik, ako rýchlo zistiť počet vrstiev skla. „Zasvietite na okno mobilom a vidíte tri, alebo dve bodky.“

Každá omrvinka sa počíta

V budove vymenili elektroinštaláciu, staré svietidlá za LED. Na chodbách zapínajú svetlo senzory podľa pohybu. Staré liatinové radiátory nahradili panelové. Tu niektorí zašomrujú, že liatina predsa drží teplo, novota sa im nepáči. „Avšak kým sa liatina nahreje, trvá to násobok času, treba aj násobok energie,“ vysvetľuje Tibor. Odkaz je jasný. Každý malý kúsok ušetrenej energie sa počíta, lebo v súčte ide o významné množstvo.

Dáte jednu, dostanete tri

Po splnení základnej úlohy ušetriť všetko čo sa dá, prišli spomínané technické lahôdky. Na povalu nainštalovali tepelné čerpadlo vzduch-voda. Stroj presúva teplo zo vzduchu do vody, ktorá potom prúdi do radiátorov. Tibor zopakuje, v čom spočíva čaro tepelných čerpadiel. Z jednej jednotky

Dôležité je zamedzenie únikov cez okná.

Na budove zaizolovali, čo sa len dalo.

energie, v tomto prípade elektrickej, vám dá späť tri vo forme tepla.

Plyn len ako záložná výpomoc

Do kotolne dali Tatranci záložný plynový kotol s premenlivým výkonom 12 až 80 kw. Aj tu sa ukazuje pokrok v úspornosti. Doteraz úrad vykurovali dva plynové kotle, z ktorých každý spotreboval až 120 kw energie.

Zapne len pár dní v zime

Nový plynový kotol bude pri tepelnom čerpadle pracovať len sporadicky. Služí ako záložný zdroj pre prípady, keď je vonku -20° C. „Povedzme si ale, koľko hodín do roka máme toľko stupňov? Veľmi málo, a aj to v noci, keď veľmi nekúrime,“ hovorí Tibor. Plynový kotol sa automaticky zapína, ak teplota klesne pod -5° C, aby bol pripravený pomôcť.

126 panelov z východu, juhu a západu

Aby radnica ušetrila ešte viac, tepelnému čerpadlu a iným spotrebičom budú dodávať elektriku fotovoltaické panely. I tu je tatranský projekt výnimočný. Bežne si ľudia totiž dávajú panely len na južnú stranu strechy. Tatry inštalovali rovných 126 kusov panelov na tri svetové strany východ, juh a západ. Zachytia tak aj skoré ranné lúče, stred dňa a podvečer. Zisk zo Slnka tak maximalizujú.

Kamarátka inverzia

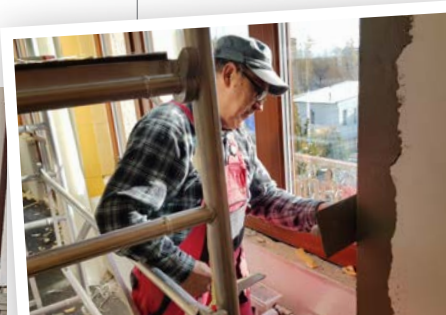
Výhodou v zime bude aj známa tatranská inverzia. Poznáte tie dni. Dole v Poprade je nepriepustná hmla, hore v Smokovci krásne sviety slnko.

V laboratórnych podmienkach nový systém ušetrí 83,4 % z doterajšej spotreby energie. Reálna prevádzka v praxi sa k číslu približuje. Úspory budú dosahovať tisíce eur.

Aj škôlku v Hágoch

Skeptici sa opýtajú, koľko stál celý projekt? Aká by bola jeho návratnosť bez dotácií? Cenovka rekonštrukcie vystúpila na 680-tisíc eur. 520-tisíc získalo mesto z dotácie. Keď už ale existujú, nie je práve toto pre ne dobrý účel?

Tibora projekt nadchol, najradšej by takto zefektívnil aj ďalšie budovy v meste. Obdobná rekonštrukcia prebieha v budove ZŠ vo Vyšných Hágoch. Držíme Tatrancom palce. Je v tom trochu symboliky, že práve mesto v najstaršom národnom parku takto výrazne zníži spotrebu plynu.

Modrá Lanovka – Časopis, s ktorým zažívate Tatry na plný dúšok.

Redakčná rada: Tomáš Tišňan, Róbert Gálffy, Peter Šimčák. Foto, ak nie je uvedené inak, Modrá Lanovka a archív respondentov.

(c) 2023. Kontakty: facebook.com/modralanovka; 0948-234-800; tomas.tistan@outlook.com / Design: Lukáš Mlynárik - ezeXiel

Vydavateľ: OZ Dobrý základ - FB, Tat. Lomnica 125, 059 60 Vysoké Tatry, IČO 423 431 27; Modrá Lanovka / občasník / vydanie jún 2023 / náklad: 5 000ks / porad. č.: 1 / Ročník 6 / NEPREDAJNÉ / *Pre návštevníkov a obyvateľov Vysokých Tatier bezplatne / EV 5604/17 / ISSN 2585-8394

OTVORILI NOVÝ TURISTICKÝ CHODNÍK NA GUBAŁÓWKU

Výhľady sú nádherné. Ak sa vám horská pláž bude zdať príliš „komerčná“, môžete si ich vychutnať z lúky.

Máte chuť na niečo nové? Poliari postavili chodník na vrch Gubałówka. Vede popri koľajach pozemnej lanovky zo Zakopaného. Prisúdili mu u nás nezvyklú čiernu značku.

Pre Slovákov mestečko Zakopané v poľských Tatrách nebýva top cieľom. Ak sa do neho predsa len vyberú, väčšinu času strávia iba na známej ulici Krupówki.

Je tu však aj Gubałówka. Vŕšok, z ktorého je na Zakopané a celú západnú časť poľských Tatier nádherný výhľad. Tak prečo nie!

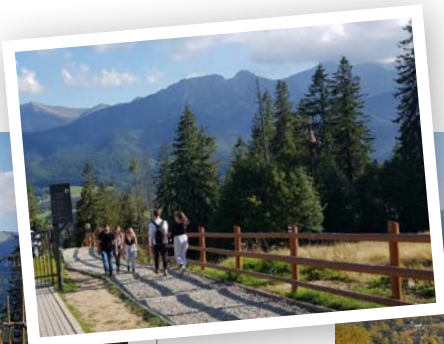
Novinka

Mnohí na prvý šup siahnu po pozemnej lanovke, podobnej tej z nášho Hrebienka. Aby to ale nebola pri výbere možností nuda, Poľské lanové dráhy (PKL) teraz popri trati postavili nový turistický chodník.

Môžno kombinovať. Hore lanovkou, naspät chodníkom, alebo naopak. Avšak aj pri vynechaní lanovky nie je nevyhnutné vracat sa po tej istej trase.

Využite aj „starý modrý“ chodník

Otočení čelom k vrchu po ľavej strane natrafíte na „starý“ chodník modrej značky. Je kľukatejší a menej strmý. Prechádza lesom a lúkami, na ktorých často vidno aj pasúce sa ovce. Rezkým krokom na vrchol vám to nezaberie viac ako 30 minút.

Nový chodník postavili lanovkári, lístky však naň nepredávajú.

Na vrchole možno objavovať tiché zákutia.

AKO NA GUBAŁÓWKU?

- Pozemnou lanovkou
- Chodníkom modrá značka (napravo od koľají)
- Chodníkom čierna značka (naľavo od koľají)

Cesty pre cyklistov

- Zo severu z dedinky Ząb
- Z juhu z dedinky Kościelisko
- Zo západu z Chochołowa na Orave

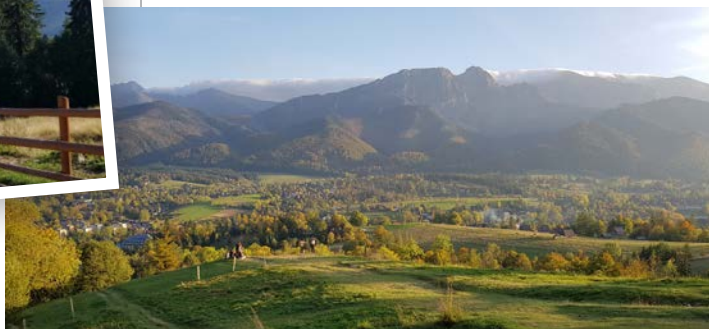
Niektorí Slováci zašomrú, že ich hore na Gubałówke čakajú aj reštaurácie, stánky, skrátka rušná ulica. Na to do Tatier neprišli.

Náš pohľad je iný. Výhľady z Gubałówki stoja za to. Za ďalšie, pár metrov od stanice lanovky nájdete krásne prázdné zákutia lúk, dreveničiek, lesov. V Modrej Lanovke sme Gubałówke prišli na chuť. Kondične si na ňu vybehnúť je pri návšteve Zakopaného aj dobrý tip pred jedlom. Ak ste cyklista, máte na výber z ďalších troch asfaltových trás, ktoré vedú na vrchol.

Na vrchu nájdete aj opičiu dráhu.

Scenérie z čierneho chodníka sa menia, na chuť si prídu aj fotografi.

Požičovňa ebajkov.

avalanche.sk
guiding | rental | academy

Zažite Tatry na bicykli, vybehnete do kopcov s ľahkosťou ebajku.

Nájdete nás v Starom Smokovci, hneď vedľa lekárne.

Ak si e-bicykel rezervujete vopred na čísle 0940 77 49 77, máte **10% zľavu** :)

NORWAYSHOP: Z DETSKEJ IZBY K ZNÁMEJ ZNAČKE

Tatranský príbeh: Pred 15-imi rokmi začínali s čiernobielym eshopom

Michal a Dáša Uhnákovci pri prvej predajni. S malým Teom a Karolínou.

Norwayshop v Tatranskej Lomnici, neskôr v Smokovci, či na internete. Pre mnohých je už pevnou súčasťou našich hôr.

Oblíbená značka a obchod, ktorý nemá len zákazníkov, ale skôr fanúšikov.

Nie všetci vedia, ako zaujímavo vznikol. Nerozbiehal ho veľký kapitál, ani sieť, ale Tatanec Mišo Uhnák s tisíckou eur vo vrecku. Vskutku inšpiratívny príbeh. Presvedčili sme preto Miša, aby zaspomínal na začiatky.

Lyžiar

Michal v mladosti pretekársky lyžoval. Potom začal lyžiarov trénovať. Pomáhal českým, rakúskym a neskôr belgickým tímom. „To, že som pochopil svet a videl, ako veci inde fungujú, dnes považujem za akýsi základ, s ktorým som začínal,“ hovorí.

Návrat z Belgicka

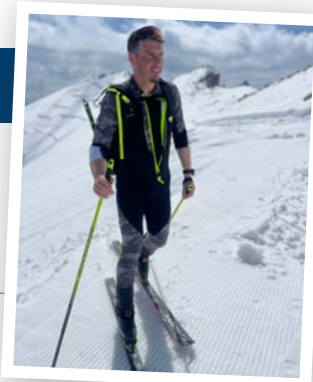
Po štyroch rokoch v Antverpách sa vrátil do Tatier. Naskytna sa príležitosť, zamestnal sa ako obchodný zástupca nórskeho značiek oblečenia. „Áno, škandinávská móda nebola môj odveký sen, skôr súhra okolností, že som začal,“ vraví. To sa ale začalo meniť. „Pri tejto práci som sa učil a spoznával druhy vlny, materiály, technológie, zákonitosti trendov módy,“ spomína.

Veci potom niekedy urýchlia i nečakané okolnosti. Vďaka jednej dohode o vyrovnaní Mišo získal väčšie množstvo tovaru, kolekciu oblečenia. Vtedy padlo rozhodnutie začať podnikáť. „Keď som ju už mal doma, čo s ňou?“

Odvážlivci na eshope

Povedal si, že založí eshop, aby ho predal. Treba si uvedomiť, že rok 2007 bola pre eshopo doba kamenná. „My sme ho mali vyslovene čiernobiely. Žeby sa dalo platiť kartou, či

Otestovať oblečenie a vyvetrať hlavu.

prevodom na účet, ani reči. Len dobierkou,“ spomína Michalova manželka Dáša, ktorá mu v začiatkoch pomáhala. Ani ľudia neboli ešte zvyknutí kupovať online, napriek tomu každý deň odniesli na poštu nejaký ten balík. „Tí, čo vtedy tak kupovali, boli odvážlivci, tak ako asi aj my,“ smeje sa Michal.

Z poličiek detskej izby

Ako Mišovi ostávali nejaké kusy z minulej kolekcie, rozhodol sa založiť kamenný outlet. Kúpil drevený domček. Dal mu škandinávsky vzhľad. Dodnes si všetok interiérový dizajn predajní robí sám. Najskôr s ceruzkou, potom s vrtačkou v ruke. „Firmy u nás ponúkajú len interiéry, typické pre iné obchody. My ale chceme mať autentický vzhľad, ako vidíš v Nórsku, ľudia to veľmi oceňujú,“ vysvetľuje. Z detskej izby, kde balil balíky z eshopu, získal ďalší priestor na rozšírenie. „Veru, na takejto mikroploche vznikol dnešný Norwayshop,“ usmieva sa.

Prví kolegovia

Že sa v Tatranskej Lomnici rodí niečo vážne, začali naznačovať chvíle, keď s Dášou už dvaja

nestíhali baliť balíky. Do firmy prijal prvú zamestnankyňu Dadu, dnes ich je v tíme 10. Nech to niekomu môže znieť ako kliše, Mišo hovorí, že spokojnosť zamestnancov je pre neho najdôležitejšia. Aby sa v práci cítili dobre. „Nie je to ani ľahké. Vyskladať dnešný tím trvalo tri roky, kým sme našli ľudí, ktorých táto práca veľmi baví. Aj preto odvádzajú skvelú robotu a majú svoju plnú dôveru,“ hovorí.

Veľký prelom s Kari Traa

To, čo nazýva Mišo vo svojom podnikaní pred a po, bolo získanie značky Kari Traa. Pracoval na nej dva roky. Výrobca si s ňou otúka, či viete predať, robiť marketing, servis zákazníkom. Po náročných rokovaniach sa stal exkluzívnym predajca pre Slovensko. Ak si niekto myslí, že obchod je len tvrdá analýza dát, dôležitá je skôr intuícia. „Pozoroval som tú značku, obdivoval, veril, cítil, že má u nás veľký potenciál,“ spomína Mišo. *Keďže ide o oblečenie pre ženy, s marketingom tu veľmi pomohla Dáša. Neskôr získal do portfólia okrem iných aj značky Skogstad, Loken, Aclima.*

Tak postupne pribudol k outletu v Tatranskej Lomnici prvý kamenný obchod Norwayshop, neskôr ďalší v centre Starého Smokovca. Predajne svojho času boli aj v Poprade a Špindlerovom Mlyne. Tieto dve sa pre rôzne dôvody ukázali ako nie optimálne lokality.

Neúspechy ťa nemôžu odradiť

Tu sa dostávame k prvej rade, ktorú by dal Michal ľuďom, uvažujúcim o vlastnom podnikaní: „Nemôže ťa odradiť neúspech a ťažké chvíle, tých som zažil desiatky a nedá sa im vyhnúť. Musíš vtedy niečo vymyslieť, problém vyriešiť a ísť ďalej. Azda mi to ostalo zo športu, ak niečo nešlo, zatiaľ som sa.“

Ďalší postreh smeruje študentom, ktorí možno ešte nevedia presne, čo chcú v živote robiť: „Vyberte sa do sveta, uvidíte veľa nového, čo z domu nepoznáte. Niečo sa naučíte, a zužitkujete to. Vyjasní sa vám veľa vecí.“

Najbližšie plány

Mišo to nepovedal priamo, ani sme sa ho nepýtali, len to vidno, že činnosť v Norwayshope ho vyslovene baví. Najbližšie chce vyladovať jestvujúce prevádzky a internetový obchod. „Aby zákazníci boli naďalej spokojní a dostávali tie najlepšie služby. Už teraz doručujeme tovar do 24 hodín,“ uvádza príklad. Ak navštívite Norwayshop v Tatrách, veríme, že so znalosťou tohto príbehu bude váš zážitok z nakupovania ešte zaujímavejší.

Magdaléna „Dada“ Kostelniková. Prvý a značke verný zamestnanec.

Interiér predajni si Mišo najradšej robí sám.

Galéria POLIANKOVO prináša unikátny zážitok pre malých a veľkých

MALÝ PRINC ZAVÍTAL z ISLANDU pod GERLACH

Výstava prináša známy príbeh z Afriky na krásny Island.

Známy Malý princ, ktorého máme všetci radi, v prostredí islandských machov, lávy a konárikov? Teraz tu v Tatrách? Poliankovo pre nás pripravilo novú, vsutku lákavú lahôdku.

Česká animátorka Eliška Podzimková sa vybrala na Island, aby práve do tejto krajiny vsadila známy príbeh Malého princa od Antoina Saint-Exupéryho.

S nápadom ju oslovilo vydavateľstvo Albatros pri príležitosti 60. výročia prekladu slávnej knihy do češtiny. „Vedela som, že obrázky ku knihe chcem určite fotiť na Islande,“ spomína. Po knihe, ktorá vyvolala ohlas, vznikla aj výstava.

Eliška Podzimková.

Očarila ich okamžite

Obe zažili v Česku veľký úspech. Keď sa na výstave v Prahe ocitol kurátor Digitálnej galérie Poliankovo Marián Bizub s rodinou, spomína, ako ich všetkých veľmi zaujala. Po východe z budovy si s manželkou Zuzanou spontánne povedali: „Tohto Malého princa chceme ukázať aj našim návštevníkom v Tatrách.“

O výnimočnosti výstavy svedčí aj to, že museli čakať dva roky, kým Eliška našla termín. V Poliankove ju môžete teraz zažiť od 15. júna do 15. septembra.

Pokračujú v rozšírenej realite

Pre Poliankovo je zaujímavá aj tým, že ako jeho expozície, tiež využíva rozšírenú realitu. Ide o umeleckú techniku, ktorá pomocou „apky“

v mobile obrazy v galérii „rozhýbe“. Namierite mobil na obraz a objekty na ňom začnú razom chodiť, robiť rôzne veci, napríklad spievať, či rozprávať. „Tešíme sa, že po umelcoch z našej dielne a okolia prichádza niekto zvonka a obohatí naše výstavy,“ vyznáva sa Marián.

Keď sa deti vyhrajú

Zuzana Bizubová hovorí, že Eliškin Malý princ zaujme malých i veľkých: „Deti sa vyhrajú v rôznych interaktívnych úlohách. Tu treba chytiť strom, tam niečo vložiť, strčiť ruku, hmatom uhádnuť, čo tam je.“ Pre dospelých je výstava zase zaujímavá aj svojím 3D rozmerom. „Malého princa poznáme z malej knižky. Takto v priestore, cez rôzne koláže machov, korienkov, konárikov ho zažijeme nanovo a trochu inak,“ dodáva Marián.

Mach, úlomky lávy, konáriky si Eliška priniesla zo sopečného ostrova.

Rozšírená realita, nápaditá „drobnosť“, ktorá človeku prehlbuje vnemy a zážitok.

Zoznámte sa s Eliškou

Ak vás Malý princ na výstave zaujme, môžete si z nej odnieť aj spomínanú Eliškinu knihu. Eliška Podzimková bola pre mnohých Slovákov doteraz skôr neznáma. Výstava vás dokáže nasmerovať i na jej ďalšie výtvy. Eliška zaujala svet najmä tým, ako svojsky a nádherne dokáže kombinovať fotografiu a ilustrácie.

Ste pozvaní!

Pred rokmi sa rozhodla dávať svoje fotokresby na Instagram. Tak sa dostali pred rôzne oči a priniesli jej viaceré vysnívané spolupráce od New Yorku po Londýn. Eliška napríklad robila spoty pre známeho kuchára Jamieho Olivera, tvorila obálky pre časopisy Vogue a newyorské Metro. Dnes nás pozýva spoznať Malého princa v nezvyčajnej podobe do Tatranskej Polianky.

Mariána a Zuzanu Malý princ z Islandu očaril. Prinášajú ho do Tatier.

ŠMAKOVEC PREDSTAVUJE VEĽKÚ STEAKOVÚ NOVINKU

V článku sa dozviete aj to, čo je „mramor“, aký je rozdiel medzi veľkou a malou roštenkou. Zopakujeme si šesť stupňov opečenia, na aký spôsob si i v Šmakovci môžete dať pripraviť váš steak.

Ohlasy prišli rýchlo. „Ludia si teraz doslova pred nami obľúžujú jazyky, objednávky steakov sa zvýšili,“ opisuje Vlado Mikolaj reakciu na najväčšiu novinku tohto roku vo svojej reštaurácii Starý Šmakovec v centre Smokovca. Steaky začínajú v počte objednávok doťahovať populárne hamburgre.

Ako došlo k zmene?

Po korone mali v Šmakovci chuť na nový reštart, nabití energiou posunúť sa o ďalší krok dopredu. „Tak sme sa vybrali na prieskum do najlepších steakových reštaurácií v krajine,“ vysvetľuje Vlado.

S tímom ochutnali desiatky steakov, debatovali s kolegami šéfkuchármi. Keď im veľmi zachutili steaky z uruguayského mäsa, chrobáka v hlave im potvrdil známy expert a šéfkuchár Ľubo Lovecký. Plemeno Black Angus je exkluzívna kategória, treba po nej siahnuť. Od zimy robia steaky z tejto hovädziny.

V čom spočíva jej tajomstvo?

Pri steakoch sa oplatí poznať termín „mramor“. Ide o tukovú štruktúru mäsa, ktorá pripomína rozvetvený strom. „Vidíte ako keby biele konáre, ktoré sa z kmeňa rozvetvujú ďalej,“ vysvetľuje Vlado. To najkvalitnejšie mäso pripomína až pavučinu, alebo biele vlákna v spomínanom mramore. Práve z nich sa do steaku prenáša základ jeho lahodnosti.

Lahôdkou sa steaky stávajú aj vďaka príprave na drevenom uhli. Ťažko opisovať, treba vyskúšať :)

Vlado MIKOLAJ:
"Teším sa, keď vidím
u nás ľudí maškrtiť."

Vlado Mikolaj

Vysoká roštenka opečená na stupeň rare. „Ide“ k nej pečená zelenina.

Vysokú, alebo nízku roštenku?

Zvedavcom a steakovým začiatčikom Vlado odporúča vyskúšať dve hlavné varianty tejto pochúťky. **Nízka roštenka** (sirloin steak) má na okrajoch ešte viac tuku. „Zvykne chutiť viac mužom, ale nie je to samozrejme pravidlo,“ dodáva.

Porovnať ju môžete s **vysokou roštenkou** (ribeye, rib-eye-steak, top sirloin). Oproti nízkej roštenke má o čosi jemnejšie mäso a trochu menej tuku. Je vzácnejšia, preto i trochu drahšia. Napríklad v Šmakovci sirloin (250g) dostanete za 25 eur, ribeye (300g) za 35 €.

Výborný na narodeniny

Tu prichádza otázka, ktorú dostáva Vlado často. Oplatí sa dať toľko peňazí za jedlo? Vlado je presvedčený, že pre zdravie a pohodu je oveľa lepšie kvalitnejšie mäso raz za čas, ako nekvalita, alebo priemer každý deň.

Ako naše staré mamy

„Tak to robili naši predkovia. Mäso mali azda len v nedeľu, ale úplne kvalitné. Zvyšné dni jedli strukoviny, krúpy,..." Vlado tu vidí inšpiráciu pre nás. Podľa neho nemá zmysel do seba každý deň pchať stovky gramov mäsovej lacnej nekvality. „Naučili nás to fastfoody, ale nie pre naše dobro,“ myslí si.

Biely mramor určuje neskoršiu chuť steaku.

V tomto ponímaní už **jeden dobrý steak za týždeň nie je vôbec drahý**. Tie najdrahšie, nad 30 eur Vlado odporúča dopriať si napríklad na narodeniny a iné oslavy. „**Hoc je to len nejaký malý úspech v práci.**“

Prestávame sa báť Blue steakov

Vlada teší ešte jedna vec. Ako teraz hostia v Šmakovci objavujú toto kvalitné mäso, neboja sa objednať aj blue steak: „Ten je po „rare“ najmenej opečený, vo vnútri vidíte sýtu červenú. Ľudia sa k nemu odvážia, keď sú si istí kvalitou mäsa, pre milovníkov je to zážitok.“

Šesť stupňov = šesť možností

Zopakujeme si možnosti prípravy steakov.

1. well done (najdlhšie na ražni)
2. medium-well
3. medium
4. medium rare
5. rare
6. blue (najkratšie na ražni)

Viac opečený ako na medium ale Vlado objednávať neodporúča. „Tuková chuť sa spáli, zo steaku ostane niečo ako guma.“

Výnimočne na drevenom uhli

Spomeňme ešte tri veci, ktorými v Šmakovci doľadujú steakom výnimočnú chuť. Pečú ich v peci Mirbasa, jedinej na drevené uhlie v Tatrách. Vôňa a príchute z nej sa na plyne a elektrike napodobniť nedajú. Prísne dodržiujú skladovanie mäsa pri teplote 0°C. Pečú ho pri izbovej teplote, 10 minút po vybratí z chladničky ju „naberá“. „Sú to zdanlivo malé detaily, ktoré ale v súčte určia hĺbku vášho gastronomického zážitku z jedla,“ zakončuje Vlado.

Nízkej roštenke svedčí medium rare a hranolky ako príloha.

